

ЩОДО ПИТАННЯ ЦИФРОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Токарева Віра Олександрівна

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

м. Одеса, Україна

У науці висувуються твердження, що під час використання інформаційно комунікаційних технологій, виникає самостійно діючий суб'єкт права, володіючий соціальним статусом та соціальними ролями, особистою та соціальною ідентичністю, що таку «електронну особу» доцільно кваліфікувати в якості нового суб'єкта права на рівні із іншими суб'єктами цивільного права [1, 2]. Уявляється, що в означеній ситуації відбувається термінологічна змішування таких категорій як електронна особа та цифрова ідентичність. Адже, термін, електронна особа застосовується для позначення роботів із високорозвиненим інтелектом, які можуть мати фізичне перевтілення [3]. «Електронна особа (особистість)» застосовується у Резолюції Європейського Парламенту від 17 лютого 2018 року з питань цивільно-правових норм про робототехніку, якою передбачається наділення роботів які іменуються «електронною особою (особистістю)» низкою прав та обов'язків [4].

Внаслідок використання інформаційно комунікаційних технологій та реєстрації цифрового профілю не створюється новий суб'єкт права, за цифровим профілем так би мовити «ховається» громадянин або юридична особа. Відповідно, права та обов'язки цифрової особи або цифрової ідентичності є правами та обов'язками, які не породжують нового суб'єкта цивільного права [5]. Тож, висловлюється думка, що як такої «цифрової особи» не існує, є лише його проекція у віртуальному середовищі, а учасниками цивільних правовідносин залишаються реальні суб'єкти права – фізичні та юридичні особи, які лише реалізують свої повноваження у цифровому просторі [6]. Новітні технології дозволяють особам створювати свою цифрову проекцію, яка відображає реальну особу, надаючи йому можливість приймати участь у цивільному обігу в мережі [7].

Слушне висловлювання, що цифрова ідентичність ідентифікує себе із особою користувача та його соціальною ідентичністю. Мова йде про опосередковану (через ланку особи користувача) соціальну та особисту ідентифікацію [8]. Таким чином науковці уточнюють, про опосередковану

учать особи в мережі с одного боку науковці вводять цифрову ідентичність у віртуальний простір для автономних дій, з іншої сторони, уточнюють, що ідентичність діє опосередковано через фізичну особу.

З урахуванням, того, що розуміння слова «віртуальний» надане у тлумачних словниках зводиться до «неіснуючого, але можливого» [9], відповідно «віртуальна особа» може бути визначена як така, що не існує, а з тим, використання даного слова для позначення проєкції суб'єкта в Інтернеті є не самою вдалою, тому більш доцільно застосування терміну «цифрова ідентичність або особа» [10].

За визначенням В.Н. Мортези людина, користуючись Інтернетом, створює власну цифрову копію, яка реалізує за них права та свободи в віртуальному середовищі [11]. Аналогічно до вищезазначених позицій В.Н. Мортеза пропонує розглядати цифрову ідентичність в Інтернеті в якості створення та презентації особи у віртуальному середовищі, яке може співпадати із ідентичністю реальної фізичної особи або не співпадати з нею, у разі створення не справжньої, фейкової цифрової особи [11].

Стосовно змістовного наповнення категорії «цифрова ідентичність», то поряд із поширеною позицією, що цифрову ідентичність складають персональні дані про фізичну особу, як віртуальний або «цифровий» образ (нікнаме, мережеве ім'я), IP-адреса в мережі Інтернет [8], висувається думка, що розуміння цифрової ідентичності не вичерпується цими згаданими складовими. Так, С. Кроуфорд зазначає: що розуміння ідентичності є значно ширшим ніж механічна діяльність зі співставлення особи та включає інші складові. Особа яка сприймається іншими (в іграх: віртуальних світах) є ідентичністю цієї особи: в свою чергу ця ідентичність формується у взаємодії та внаслідок комунікації з іншими особами, під час дискурсу. Тому, із ідентичністю тісно пов'язана репутація, будучи сформованою певною групою та у певному контексті [12]. Таким чином, цифрова ідентичність, не вичерпується лише низкою персональних даних. На думку С. Кроуфорда ідентичність є колективним (груповим) проєктом, що створюється в умовах комунікації, в яких діє особа та яка підлягає ідентифікації.

За визначенням А. Кравченко, поняття «цифрова ідентичність» охоплює всі дані про особу, які зберігаються у інформаційному просторі, а відповідно персональні дані, які можуть бути зібрані без відома особи. Цифрова ідентичність є вельми широким поняттям, включає данні які носять конфіденційний та особистий характер, персональні данні та данні про взаємодію особи у Інтернет середовищі [13]. Поняття цифрової ідентичності тісно пов'язано із категорією «цифрового сліду» (digital footprint), того, що особа залишає у мережі Інтернет під час користування: мітки геолокації, фото, відео, повідомлення, пошукові запити, паролі, номери карток, пости в соціальних мережах тощо.

Данні «цифрового сліду» представляють значну цінність для маркетологів, політтехнологів та інших. А витoki персональних даних відбуваються досить регулярно, про що свідчать у новини.

Ініціатива «Identification for Development» яка розглядає питання тлумачення поняття «Digital identity», розуміє застосування «цифрової ідентичності» для позначення низки записаних у електронному вигляді та збережених характеристик та даних які можуть однозначно ідентифікувати особу [14].

Р. Костер який розробив на підставі Декларації прав людини Декларацію прав аватарів у 2000 році, для встановлення та нагадування мешканцям віртуальних світів всіх видів, які володіють владою над віртуальним простором про їх права та обов'язки, дав визначення «аватару» як втілення реальної особи в онлайн просторі, що їхні висловлювання, дії, думки та емоції слід вважати такими ж дійсними, як висловлювання, дії, думки та емоції людей в будь-якому іншому форумі, місці проведення або простір. В Декларації аватари розглядаються як люди, наділені тими ж свободами. Найважливішим з цих прав є право щоб з ним поводитися як з людиною, а не як безтілесними, безглуздими, бездушними маріонетками [15]. Науковець певним чином вводить плутанину, через застосування терміну «аватар» у значенні цифрової ідентичності. Проте під цифровою ідентичністю слід розуміти – невелике статичне або анімоване зображення (часто обмежене розміром певною кількістю пікселів), яке використовується для персоналізації користувача та може бути не є дійсною фотографією користувача [16].

Таким чином, фізична особа вступає у відносини у мережі опосередковано через свою проекцію – цифрову ідентичність, зміст якої складає сукупність всієї інформації про особу цифровому просторі, від персональних даних до цифрових слідів.

Література:

1. Аксенова М.А. Концепция «электронного лица» в правовом пространстве. *Юрист*. 2020. № 7. С. 18–24.
2. Стефанчук М.О. Теоретичні засади правосуб'єктності фізичних осіб та особливості її здійснення. Дисертація та здобуття доктора юридичних наук. К. 2020. С. 7.
3. Кармаза О., Грабовська О. Електронна особа (особистість) як суб'єкт правовідносин у цивільничному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 5-10.
4. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103 (INL)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0051_EN.html.

5. Бельский В.Ю., Майкова В.П., Молчан Э.М., Левицкая А.А. Цифровая трансформация личности в виртуальной реальности. *Социально-гуманитарные знания*. 2021. № 4. С. 23-29.
6. Цифровизация гражданского оборота: правовая характеристика «искусственного интеллекта» и «цифровых» субъектов (цивилистическое исследование): монография: в 5 т. Т. III / отв. ред. Л. Ю. Василевская. М.: Изд-во Проспект, 2021. 283 с.
7. Лутова Д.В. Виртуальная личность: доктринальные и практические проблемы идентификации субъектов. *Уральский журнал правовых исследований*. 2022. № 2. С. 68–73.
8. Хабриева Т.Я., Черногор Н.Н. Право в условиях цифровой реальности. *Журнал российского права*. 2018. № 1. С. 85–102.
9. Решенин С.А. Виртуальная личность как актор и элемент социальной структуры виртуальных сетевых сообществ. *Вестник Кемеровского государственного университета*. 2013. № (2–1). С. 243–248.
10. Минаева А.И. Индивидуальные субъекты права в условиях развития цифровых технологий: проблемы теории и практики. *Юридическая наука*. 2021. № 8. С. 3-7.
11. Morteza V.N. Person and Personality in Cyber Space: A legal analysis of virtual identity. *Masaryk University Journal of Law and Technology*. 2016. Vol. 10 (1) p. 1-17.
12. Crawford, Susan P., Who's in Charge of Who I Am? Identity and Law Online. *New York Law School Law Review*, Vol. 49, p. 211, 2004, Cardozo Legal Studies Research Paper No. 130, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=796844>
13. Кравченко А. Цифровая идентичность человека. Как ее защитить? URL: <https://www.ukrinform.ru/amp/rubric-society/3316996-cifrova-a-identichnost-celoveka-kak-ee-zasitit.html>
14. Digital identity. Identification for Development. URL: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/199411519691370495/Technology-Landscape-for-Digital-Identification.pdf>
15. Koster R. Declaring the Rights of Players. 2000. Aug. 27. URL: <http://www.raphkoster.com/gaming/playerrights.shtml>
16. Избаш О.О. Объекты интеллектуальной собственности в век цифровых технологий. *Актуальні проблеми політики*. 2014. № 53. С. 305-315.